

Medlemsnytta och förräntning möjligt att förena

En kooperativ förening finns därför att medlemmarna ska handla med den till bättre villkor än vad de skulle kunna ha fått på annat håll. För att föreningen ska kunna göra detta måste den styras av medlemmarna själva och därför måste de också äga den. Ordningsföljden mellan de tre rollerna är alltså klar – först nyttja, sedan styra och till sist bidra med egenkapital.

Efterhand som konkurrensen intensifierats har ägandet blivit viktigare. Många föreningar måste investera i förädling av medlemmarnas råvaror för att kunna prestera bra för medlemmarna. Då kan medlemmarna få erbjudanden att på frivillig basis placera en del pengar i förlagsinsatser och emissionsinsatser – förutom att de ju också måste ha grundinsatser för att överhuvudtaget vara medlemmar.

FRIA INSATSER

Via emissionsinsatser förs kapital över från föreningens balanserade vinstmedel till medlemmens individuella konto. Detta kapital blir grund för kommande års avkastningar. Förlagsinsatser är ett slags värdepapper för kooperativa företag. De ger utdelning till medlemmarna på årsbasis. I båda fallen kan medlemmarna sälja eller köpa dessa tillgångar på en marknad.

Medlemmarnas innehav av förlagsinsatser och emissionsinsatser i de kooperativa föreningarna har inte något samband med vare sig nyttjar- eller styrningsrollen. De investeringar medlemmarna får varken annorlunda priser eller något inflytande. Dessa medlemsinvesteringar är bara rena kapitalplaceringar, som är möjliga tack vare att föreningens kompetenser och andra resurser kan skapa tillväxt.

MÖJLIGA MOTSÄTTNINGAR

Genom att medlemmarna får möjlighet att investera frivilligt kapital i sina föreningar skulle det kunna uppstå motsättningar. Å ena sidan måste föreningen ständigt arbeta för att medlemmarna i stort ska ha bästa möjliga villkor, när de köper av och säljer till föreningen. Å andra sidan ska de medlemmar, som har satt pengar i förlags- och emissionsinsatser, ha god kapitalavkastning. Det kan kanske till och med tänkas att det uppstår två kategorier av medlemmar – dels de som bara vill sälja sina produkter och köpa förnödenheter och tjänster, dels de som är medlemmar framför allt för att kunna få kapitalavkastning på sina frivilliga investeringar.

En intressant fråga är hur det faktiskt förhåller sig. Finns det motsatta intressen mellan olika medlemsgrupper? Denna fråga analyserar Charlotte Larsson och Louise Lidebjer i sitt examensarbete. De granskar de incitament, som påverkar medlemmarna att handla med och att investera i kooperativa föreningar.

TVÅ FALL

Det kan också tänkas att det finns skillnader mellan incitamenten beroende på vilken bransch den kooperativa föreningen arbetar i. Därför valde författarna två kooperativa föreningar i olika branscher, nämligen spannmål och förnödenheter samt skog, Lantmännen och Södra Skogsägarna. Båda dessa har stora medlemskåror, omfattande investeringar i förädling och inte minst möjlighet för medlemmarna att investera i emissions- och förlagsinsatser.

Studien genomfördes genom en webbaserad enkät till 2 000 Lantmännenmedlemmar och 2 000 Södramedlemmar. Författarna skickade alltså e-mail, på vilken det fanns en länk till en Internet-sida med ett frågeformulär, som medlemmarna ombads fylla i. Frågorna utgår från en teoretisk bas, omfattande sociopsykologiska begrepp såsom engagemang, förtroende, lojalitet, kunskap och motivation. Svarsfrekvensen var 35 procent i Södra Skogsägarna och 26 procent i Lantmännen.

LYCKAS BALANSERA

Resultatet visar att det i de båda medlemskårorerna finns en hel del likheter mellan drivkrafterna för handel med och investering i de kooperativa föreningarna. Förtroende för styrelsen spelar en stor roll vad gäller medlemmens vilja att handla med föreningen. Även lojalitet och engagemang påverkar.

Kunskap om emissions- och förlagsinsatser är viktig vad gäller viljan att investera frivilligt kapital i föreningarna. Avkastning på det insatta kapitalet och lojaliteten mot föreningen är viktiga faktorer för investeringsviljan i Södra Skogsägarna men inte lika mycket i Lantmännen.

Svaret på studiens grundfråga är att både Lantmännen och Södra lyckas väl med att balansera intressena hos de medlemmar, som bara vill vara handelsparter, och dem som vill investera i föreningen. Det finns inga tecken på att det skulle finnas två separata grupper.

VILL DU VETA MER:

Larsson, Charlotte och Lidebjer, Louise. Medlemmarnas incitament till handel och investeringar i kooperativa föreningar – en jämförelse mellan Lantmännen och Södra Skogsägarna, Institutionen för ekonomi, SLU, Uppsala 2015.
<http://stud.epsilon.slu.se/7725/>

Jerker Nilsson, Institutionen för ekonomi, SLU Uppsala

